

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 144-1905)

Originalt emne

Skole- og Undervisningsvæsen

Skole- og Undervisningsvæsen/Private Børneskoler

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 29. juni 1905](#)
- 2) [Byrådsmødet den 13. juli 1905](#)
- 3) [Byrådsmødet den 24. august 1905](#)
- 4) [Byrådsmødet den 24. august 1905](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 29. juni 1905 - side 19

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 144-1905)

Der forelaa Andragende om Tilskud til private Skoler fra Kommunen.

Laursen oplyste, at Anledningen til Fremkomsten af det foreliggende Andragende var denne, at der i sidste Rigsdagssamling var givet Løfte om paa næste Budget at stille en Sum til Raadighed til Bidrag til private Skoler i Byerne under Forudsætning af, at der ogsaa ydedes disse Tilskud af de vedkommende Kommuner. Det, Andragerne, hvis Skoler ikke var eksamensberettigede, ønskede, var at faa en Udtalelse fra Byraadet for eller imod Tanken om Bidrag fra Kommunen, medens der jo ikke nu kunde være Tale om at underkaste Sagen en Behandling i Realiteten, idet der, forinden denne foretoges, gennem Skoleudvalget maatte tilvejebringes yderligere Oplysninger i Sagen Taleren skulde anbefale, at man stillede sig velvilligt over for Andragerne, De private Skoler havde i

Virkeligheden en Mission at udføre, og de arbejdede under vanskelige økonomiske Forhold, saaledes at en Del af dem eventuelt vilde gaa ind, hvis de ikke fik Tilskud, hvilket meget let kunde medføre en Forøgelse af Udgifterne til det kommunale Skolevæsen.

Nørgaard kunde nok gaa med til at vise sig imødekommende over for de private Skoler, men han skulde dog opfordre Skoleudvalget til, forinden man tog Stilling til Sagen at overveje, hvorledes man paa fyldestgørende Maade kunde faa iværksat et effektivt Tilsyn med de paagældende Skoler.

Mikael . Johansen vilde anbefale, at man straks i Dag udtalte sin Sympathi for Tanken om Understøttelse fra Stat og Kommune til de private Skoler, hvad man kunde gøre uden derved at binde sig paa nogen Maade. Det var paa høje Tid, at Skolerne i Byerne opnaaede samme Begunstigelse som de paa Landet.

Jakob Jensen havde kunnet gaa med til, at man - som Tilfældet var - understøttede de eksamensberettigede private Skoler. Det kunde der forsaavidt være nogen Rimelighed i, som disse paa en Maade stod som Eksempler for de kommunale Skoler. Naar Talen derimod blev om at understøtte de private Skoler i al Almindelighed, stillede Sagen sig noget anderledes. Man havde her i Byen en Del private Skoler, som man i Virkeligheden var bedst tjent med at komme af med, hvad ogsaa Laursen var bekendt med. Tilsynet hjalp i og for sig ikke meget. Naar Forholdene var saaledes, saa han ingen Grund til i Almindelighed at yde Bidrag til de private ikke eksamensberettigede Skoler.

Johan Pedersen var af den Mening, at man kunde tage det Standpunkt til Sagen, at man understøttede de private ikke eksamensberettigede Skoler, der ligesom de eksamensberettigede kunde staa som Eksempler for andre Skoler.

Laursen skulde ikke bestride, at der blandt de private Skoler kunde findes enkelte mindre gode, men betragtede man dem under et, maatte man erkende, at de under den vanskelige Konkurrence med Borgerskolen, der fik et betydeligt Tilskud, udførte et efter deres Forhold rimeligt og godt Arbejde. Opnaaede de private Skoler de ønskede Understøttelser, vilde de blive saaledes stillede, at man yderligere kunde vente en Forbedring af Undervisningen i dem.

Det vedtoges at afvente Indstillingen fra Skoleudvalget i Sagen.

(J. Nr. 144-1905)

Det i Mødet den 29. f. M. fremkomne Andragende om Tilskud til private Skoler fra Kommunen forelaa paany til Behandling.

Laursen skulde henstille, hvorvidt man i dette Møde vilde underkaste det foreliggende Andragende en Behandling i Princippet, i hvilket Tilfælde han vilde foreslaa, at man vedtog at udtale, at man havde Sympathi med de private Skolers Virksomhed og under den kommende Budgetbehandling vilde tage under velvillig Overvejelse at yde dem Tilskud. En saadan Udtalelse vilde Andragerne formentlig foreløbig være tilfreds med, og den vilde sikkert være tilstrækkelig til at sikre dem at komme i Betragtning ved Uddeling af Statstilskud til private Skoler i Købstæderne

Sabroe vilde finde det rigtigst, at man lod denne Sag dele Skæbne med det i Mødet for aabne Døre foretagne Skolepørgsmaal, hvis nærmere Behandling man havde afskaaret og udsat til senere. Det foreliggende Andragende kunde godt vente Jakob Jensen bemærkede, at Skoleudvalget ikke, siden Sagen forelaa sidst, havde haft Lejlighed til at underkaste den nogen Drøftelse Taleren vilde ubetinget anse det for heldigst, at man, for inden Raadet tog Stilling til Andragendet, indhentede Erklæring fra Skolekommissionen over dette. Kommissionen havde tidligere udtalt sig nedsættende om de private Skoler, der havde enkelte gode Lærerkrafter, medens deres øvrige Personale kun var lidet værd. Det vilde dog være ret mærkeligt at gaa med til at støtte disse Skoler, hvis det skulde vise sig, at Skolekommissionen ansaa deres Virksomhed for mindre god

Harald Jensen kunde paa ingen Maade gaa med til at stemme for den af Laursen foreslaaede Resolution. Naar - som nylig udtalt Skolekommissionen havde fundet de private Skoler mindre gode, og Pastor Laursen selv -- hvad der tidligere var fremdraget under Sagen -- havde rystet paa Hovedet af Arbejdet i forkellige af dem. kunde man dog ikke godt i al Almindelighed vedtage en Tilkendegivelse af Sympathi for dem. Forinden man udtalte sig i Sagen, maatte man se at skaffe sig fast Grund under Fødderne, og det tik man kun ved at lade Skolekommissionen grundig undersøge Sagen, hvorefter man kunde danne sig en Mening om, og i saa Tilfælde hvormange Skoler der kunde være Tale om at støtte. Andra-gerne kunde næppe lide noget Tab ved, at Sagen udsattes; Forholdet var jo dette, at Kravet om Statsunderstøttelse til disse Skoler var rejst, og der vilde, da man ikke

kunde vide, hvonnange Skoler der kunde blive Tale om, sikkert paa Finansloven hertil blive optaget en rund Sum, der vilde blive fordelt til dem, der meldte sig.

Nørgaard vilde heller ikke mene, at man helt kunde tiltræde den af Laursen foreslaaede Udtalelse. Han kunde derimod snarere tænke sig, at man vedtog at udtale, at man var til Sinds efter nærmere Undersøgelse at yde uogle af de private Skoler Bidrag for at sætte dem i Stand til at forbedre deres Undervisning.

Mikael Johansen var overbevist om, at der ogsaa mellem de private Skoler fandtes gode Skoler, der fortjente Støtte. At de i det hele skulde være saa daarlige som omtalt, havde han ikke faaet Indtryk af i Skolekommissionen. Det kunde i hvert Tilfælde ikke bestrides, at de sparede Kommunen for en betydelig Udgift ; blev de nedlagt, og man i Folkeskolerne skulde undervise samtlige Børn i Kommunen, vilde Skolebudgettet stige betydeligt. Det vilde ogsaa være rart, om Købstadskolerne snarest muligt kunde faa Statstilskud, saaledes som Skolerne paa Landet længe havde haft, og man burde ikke ved at udsætte Sagen udskyde Opnaaelsen af dette paa det ubestemte.

Jakob Jensen undrede sig ikke over, at den foregaaende Taler ikke havde hørt de private Skoler ret meget omtale i Skolekommissionen, men han havde jo heller ikke været saa længe i denne. Taleren skulde imidlertid hævde, at var der ikke siden ifjor sket betydelige Forandringer i de private Skolars Forhold - og det var der næppe efter den af Skoleinspektøren efter Eksaminerne i dette Foraar afgivne Indberetning - var de daarlige. Der var Skoler - hvis Bestyrere var blandt Underskriverne paa det foreliggende Andragende - i hvilke saavel Pastor Laursen som Pastor Lyngby, Rektor Jacobæus og Sagfører Christensen havde undersøgt Undervisningsforholdene og fundet dem slette.

Mikael Johansen havde kun hørt 2 Skoler betegnede som slette og skulde opfordre den foregaaende Taler til at oplyse, naar og af hvem i Skolekommissionen flere private Skoler var omtalte som daarlige.

Laursen vilde ikke bestride, at der kunde blive Tale om at drage Grænser for, hvilke Skoler man eventuelt vilde støtte, men det forekom ham, at man maatte indrømme, at en hel Del af de private Skoler førte deres Elever til det samme Maal, som Folkeskolen gjorde, og ogsaa ud over dette. Noget andet var, at de fleste private Skoler ikke kunde give deres Lærere den samme Løn, som de kommunale Skoler kunde byde, og derfor vanskeligere kunde skaffe sig gode Lærerkræfter, men gjorde man det muligt for dem at opnaa Tilskud, vilde de blive i Stand til at forbedre deres Undervisning Naar det saa stærkt hævdedes, at de

private Skoler var daarlige og i Skolekommissionen var betegnede saaledes, maatte man vist her sige, at det hørte afhang noget af Øerne, der hørte. Selv i Kommuneskolerne kunde det saamænd hænde, at der kunde være Klasser, hvor Undervisningsforholdene ikke var saa gode. Han troede i det hele, at der fra en enkelt Side vistes det Arbejde, der gjordes i de private Skoler, for lidt Anerkendelse. Man maatte dog erindre, at der i disse undervistes ca. 2000 Børn, saaledes at de maatte siges at have en Mission at opfylde. Hvis de private Skoler eller en større Del af disse gik ind, vilde det for Kommunen sikkert have den Betydning, at man hurtigere end ellers vilde blive nødt til at bygge en ny Skole.

Jakob Jensen skulde fastslaa, at Laursens Udtalelse, der ikke indeholdt nogen bestemt Imødegaaelse af Talerens Omtale af de private Skoler, nærmest maatte betragtes som et Bevis for Rigtigheden af hans Bemærkninger.

Harald Jensen vilde ikke lægge Skjul paa, at han for sit Vedkommende ikke nærede nogensomhelst Sympathi for de private Skoler. Kommunen som saadan havde Pligt til at sørge for Børnenes Opdragelse, og denne Pligt kunde og burde man ikke skubbe fra sig ved overlade Undervisningen til mere eller mindre samvittighedsfulde private Skolebestyrere. Han kunde ikke være med til at udtale Sympathi med de private Skoler i nogen af de foreslaaede Former.

Sabroe indtog samme Stilling overfor de private Skoler som den foregaaende Taler. Forholdet var iøvrigt dette, at de ikke blot raadede over forholdsvis daarlige Lærerkrafter, men de kunde heller ikke optræde med tilstrækkelig Myndighed overfor Børnene og Forældrene, idet deres Skoler først og fremmest for dem var Forretninger, og derfor gjaldt det for dem om for enhver Pris at holde paa deres Elever, selv om de saa maatte se gennem Fingre med, at Børnene undertiden forsømte Undervisningen.

Laursen fremhævede, at man nu var kommen til det principielle i Sagen. Man plejede jo lig i Raadet at stille sig saaledes, at man, naar Staten tilsagde en eller anden Virksomhed sin Støtte paa Betingelse af, at Kommunen ogsaa gav Bidrag til den, ydede den det for Opnaaelsen af Statsunderstøttelse nødvendige Tilskud, saaledes som Forholdet havde været med de eksamensberettigede private Skoler. Spørgsmaalet, der nu skulde afgøres, var dette, om man vilde hjælpe de private Skoler, eller om man vilde se at komme dem til Livs. Det sidste vilde sikkert i de allerfleste Tilfælde være meget let, idet de, selv om man vilde betegne dem som Forretninger, i hvert Tilfælde var meget smaa Forretninger Sikkert var det, at mange foretrak at lade deres Børn undervise i private Skoler, og det ikke

udelukkende af Hensyn til, at der i disse toges mere lemfælfædig paa Børnenes Forsømmelser, - det kunde saamænd ogsaa hænde, at Forsømmelsesprotokollerne i Kommuneskolerne ikke alle vare helt ægte af Hensyn til Ønsket om Opnaaelsen af de bedst mulige Resultater; - og man kunde dog ikke ganske fraskrive Forældrene enhver Indflydelse paa, hvor de ønskede deres Børn opdragne og underviste. Man burde nu engang tage den historiske Udvikling som den var paa Basis af Lovgivningens Bestemmelser, og man skulde være lidt varsom med fuldstændig at umuliggøre de private Skoler, der ogsaa havde deres Eksistensberettigelse.

Harald Jensen maatte gøre gældende, at man ikke uden videre, naar Talen var om at yde disse Tilskud kunde drage Paralleler mellem det offentliges Forhold til de omtalte private Skoler og andre Institutioner, som førte deres Elever langt længere frem end Folkeskolerne kunde. Disse sidste kunde det være berettiget at understøtte, men noget andet blev det, naar Talen var om Skoler, som havde samme Maal som Kommunens, men som ikke engang kunde magte de samme Opgaver som disse. Ved at favorisere de private Skoler skød man i Virkeligheden paa en uberettiget Maade den Opgave fra sig, man havde til at bibringe alle Børn i Kommunen et vist Maal af Kundskaber. Ligesom Samfundet imidlertid havde Pligt til at sørge for Børneopdragelsen, saaledes havde det ogsaa Ret til at tage Bestemmelse om, hvorledes den skulde foregaa, idet det i Virkeligheden blev Samfundet, der kom til at bære Følgerne af en daarlig Børneopdragelse, og Forældrenes Ret i saa Hensende maatte derfor være stærkt begrænset af Hensyn til Samfundets Interesser. Det forekom ham iøvrigt at være noget hæsblæsende at fremkomme med en Udtalelse om, a man, hvis der var nogle private Skoler, der var værdige dertil, vilde yde dem Tilskud. Man maatte dog først og fremmest vide, om der var private Skoler, man ønskede at støtte.

Nørgaard vilde gerne erkende, at deri den omhandlede Henseende kunde være Forskel paa Forholdet til Fagskoler og andre Skoler, men derfor var der jo ingen Grund til at skyde det Statstilskud fra sig, som efter Loven kunde opnaas for Købstadens private Skoler Ved den af ham foreslaaede Udtalelse bandt man sig ikke til at yde Tilskud til nogen bestemt Skole. Ganske vist havde Kommunen Pligt til at sørge for Undervisningen, men dermed var jo ikke givet, at man burde eller kunde forlange Undervisningen gennemført paa en bestemt Maade. Et vist Hensyn burde der ogsaa tages til Sagens økonomiske Side, og det vilde dog utvivlsomt betyde en forøget Udgift for Kommunen, hvis de private Skoler ned-lugdes. Efter den stedfundne Debat saa han iov-rigt ikke rettere end, at man ligesaa gerne med det samme kunde gaa til Afstemning i Sagen.

Laursen skulde ikke komme ind paa Spørgsmaalet om Hjemmets og Samfundets Ret med Hensyn til Opdragelsen, da dette vilde blive noget for vidtløftigt at debattere her. Han maatte imidlertid hævde, at man vel kunde paalægge Undervisningspligt, men ikke Skoletvang. Til Harald Jensen skulde han bemærke, at man næppe kunde tale om, at de private Skoler favoriseredes, ligesom man næppe kunde kalde Byraadets Optræden i Sagen hæsblæsende, da man her i Byen tværtimod var bagefter, idet der mange andre Steder ydedes Tilskud til private Skoler.

Harald Jensen fastholdt Berettigelsen af at betegne det som hæsblæsende at tage Beslutning i Sagen med det samme, da man intetsom* helst havde hørt fra Skolekommissionen, der dog var mermest til at fremkomme med Oplysninger i Sagen, og man ikke ganske paa det løse skulde arbejde med den naturlige Udvikling, der gik i Retning af almindelig Undervisning i folkeskolerne. Naar den anden i Dag foreliggende Skolesag var blevet standset ved Flertallets Magt, vilde det efter Talerens Mening se lidt underligt ud, om man vilde tvinge den nu omhandlede Sag igennem uden at indhente Erklæring fra Kommissionen. Det var jo heller ikke udelukket, at denne kunde tilvejebringe Saadanne Oplysninger med Hensyn til, hvorledes de private Skoler blev ledede, at man overfor enkelte Skoler kunde bryde med Princippet om ikke at yde Saadanne Skoler Hjælp. Men det man maatte forlange, inden man tog Bestemmelse var at faa grundige og fyldestgørende Oplysninger om de private Skolers Drift, saaledes at man havde et reelt Grundlag for sin Afgørelse. Vedtog man et af de fra anden Side foreslaaede Resolutioner, fastslog man i Virkeligheden et Princip, og kun et Princip, uden at man havde nogen Mening om, hvad det i Realiteten betød. I den foreliggende Sag stod forskellige Principper overfor hinanden, han skulde i den Anledning advare mod alt for liaardt at holde paa sine Principper; skulde man undgaa at fremavle Bitterhed og opnaa Fremskridt paa Undervisningens Omraade maatte man saavidt mulig tale og dele sig tilrette.

Jakob Jensen nærede nogen Frygt for, at Tilskud til de private Skoler vilde medvirke til, at Spørgsmaalet om Udvidelsen af Undervisningen atter blev stillet i Bero. Han kunde iøvrigt ønske oplyst, om Spørgsmaalet om Ordningen af Kontrollen med de private Skoler var overvejet. Da Sagen sidst var til Behandling, udtalte Laursen, at han ikke kunde gaa med til at yde Skolerne Tilskud, uden at man fik bedre Adgang til at øve Kontrol med dem. men Taleren havde ikke set noget Forslag i saa Henseende.

Filténborg vilde gerne være med til at fastslaa Princippet om Tilskud til de private Skoler.

Der var sikkert flere af disse, der var gode, og som kunde fortjene Støtte. Han troede for sit Vedkommende at Sagen hastede, og var bange for, at en Udsættelse af den vilde bevirke, at Andragerne i Aar kom for sent til at faa Statstilskud. Skulde man imidlertid bestemme sig til at sende Sagen til Skolekommissionen til Erklæring, skulde han henstille, at man opfordrede denne til at afgive sin Betænkning saa tidlig, at Raadet kunde tage Stilling til Sagen inden 1ste August.

Sabroe var noget forbavset over den Vending, Diskussionen efterhaanden havde taget, og at der fra enkelt Side var blevet foreslaaet at gaa over til Afstemning i Sagen. Det undrede ham ogsaa noget at høre, at det Parti, han tilhørte, havde været ene om at holde paa Folkeskolen, noget, som dog ogsaa mange udenfor dette Parti staaende Skolekyndige var enige om. Han maatte vedvarende fastholde, at de private Skoler nærmest var Forretningsforetagender og maatte betragtes fra dette Synspunkt. Kunde de gode Lærere ikke opnaa ordentlige Lønninger ved disse, kunde de jo søge til Folkeskolerne, og der maatte de komme, naar man ikke støttede de private Skoler.

Schourup vilde stemme for at sende Sagen til Skolekommissionen. Det forekom ham, at ligesom man havde sendt den anden i Dag foreliggende Skolesag til Budgetudvalget for at lade dette udtale sig om den, burde man indhente Skolekommissionens Erklæring i den nu omhandlede Sag, forinden man afgjorde den. Ligesaa berettiget som det efter hans Mening var at give Tilskud til de private Skoler, der havde Demissionsret, ligesaa tvivlsomt var Spørgsmaalet, om man skulde støtte de ikke eksamensbrettigede private Skoler.

Nørgaard skulde overfor Sabroe pointere, at det var Harald Jensen, der havde fremdraget Principspørgsmaalet i Sagen, og efter den derefter stedfundne Forhandling kunde han ikke se rettere end, at man lige saa gerne straks kunde tage Bestemmelse i det foreliggende Spørgsmaal. Fordi man foretrak Folkeskolerne, behøvede man jo ikke helt at kaste Vrag paa de private Skoler. Det var utvivlsomt, at der var nogle Skoler, der kunde fortjene Tilskud og som kunde faa det, hvis Byraadet inden 1 August erklærede, at det eventuelt vilde være villigt til at støtte dem. Naar Forholdet var dette, indsaa han ikke, hvorfor man ikke straks skulde kunne vedtage den af ham foreslaaede Udtalelse, ved hvilken der var taget alt muligt Forbehold.

Harald Jensen var ganske vist ingen Tilhænger af de private Skoler som allerede omtalt, men han havde dog i sin Tid været med til under Skolelovens Vedtagelse at indsætte Bestemmelser om Tilskud til disse Skoler. Man kunde jo nu engang ikke altid faa sine

Principper til at passe med Tiden, saaledes som den var. At vedtage en Sympatierklæring rent ud i det blaa overfor de private Skolers Virksomhed, vilde han paa ingen Maade være med til, og den vilde heller ikke være nogen som helst Rettesnor for Fastsættelsen af Størrelsen af Statstilskud til disse. Man vidste for Øjeblikket ikke andet om de private Skoler, end at nogle af dem var slette, andre maaske gode, men nogen fyldestgørende Redegørelse for, hvorledes Skolerne i det Hele virkede, havde aldrig foreligget for Raadet, skønt Kommunen havde Pligt til at sørge for Undervisningen. Den eneste naturlige Vej var at lade Skolekommissionen tilvejebringe de for Sagens Afgørelse nødvendige Oplysninger.

Laursen gjorde opmærksom paa, at Skolekommissionen jo førte Kontrol med de private Skoler, og det var ogsaa hændt, at Børn fra disse var henvist til Folkeskolen. Hvad selve Sagen angik, var Forholdet dette, at man først og fremmest maatte have klaret sig, om det var Flertallets Mening, at det under ingen Omstændigheder vilde yde de private Skoler Tilskud. Hvis det var Tilfældet, var det temmelig hensigtsløst at sende Sagen til Skolekommissionens Undersøgelse. Henviste man Sagen til Skolekommissionen, maatte Grundtanken være den, at man havde Vilie til at støtte de private Skoler, men ønskede, at Kommissionen skulde drage Grænsen for, livilk. Skoler der i saa Henseende kunde komme i Betragtning.

Nørgaard var vis paa, at ingen hellere end han ønskede, at Skolespørgsmaalet skulde løses i Samdrægtighed. For yderligere at godtgøre sit Ønske i saa Henseende, skulde han nu slutte sig til Forslaget om at henvise Sagen til Skolekommissionen, hvori der efter hans Mening kun kunde ligge en Forudsætning om, at man stillede sig velvilligt over for det foreliggende Andragende.

Jakob Jensen landt Anledning til at fremhæve, at Skolekommissionen før 1900 kun havde taget sig meget lidt af Tilsynet med private Skoler. Ved at henvise Sagen til Kommissionen gav man den en Spore til yderligere at tage sig af denne Opgave.

Schourup skulde til sin tidligere Udtalelse tilføje, at han selvfølgelig betragtede Henvisningen til Skolekommissionen som Ønsket om en Vejledning, som han for sit Vedkommende var villig til at tage alt muligt Hensyn til.

Harald Jensen syntes ikke, at Laursens Udtalelse om, at man kun ønskede, at Skolekommissionen skulde drage en Grænse for Tilskudene for de private Skoler, var fuldstændig korrekt. Det kunde jo være, at Kommissionen kom til det Resultat, at disse maatte betegnes med "slet, slettere og slettest", og i saa Tilfælde blev der jo ikke Brug for

nogen Grænse.

Det vedtoges at begære Skolekommissionens Erklæring i Sagen særlig med Hensyn til, hvilke private Skoler der fortjente Tilskud, samt hvilken Kontrol der eventuelt vilde kunne iværksættes med disse

Uddrag fra byrådsmødet den 24. august 1905 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 144-1905)

Jacob Jensen skulde i Fortsættelse af den i det foregaaende Møde for aabne Døre paabegyndte Forhandling om den fra Skolekommissionen fremkomne Indstilling angaaende Tilskud til de private Skoler yderligere oplyse, at der ved Sagens Behandling i den nævnte Kommission havde foreligget en Skrivelse fra dennes Formand, der var gaaet ud fra, at Sagen vilde blive behandlet i hans Fraværelse, af hvilken Skrivelse fremgik, at der efter hans Mening kun var 3 private Skoler, der kunde siges at føre sine Elever frem til samme Standpunkt, til hvilket Kommuneskolerne bragte sine Elever, ligesom der i denne foresloges, at der i hvert Tilfælde toges skarpe Forholdsregler med Hensyn til Tilsynet med de private Skoler. Af denne Skrivelse kunde man se, at Skolekommissionens Formand ikke havde været særlig begejstret for de private Skoler, og indenfor Flertallet i det hele havde Stemningen iøvrigt ikke været disse ubetinget gunstig. Der havde saaledes været nogen Tale om at sætte Skel mellem de andragende Skoler, men til syvende og sidst var Flertallet dog veget tilbage for at tage dette Ansvar paa sig. Man maatte imidlertid erindre, at foruden de Skoler, hvis Indehavere havde fremsendt Andragende om Tilskud, og af hvilke kun 3 egentlig burde komme i Betragtning, var der adskillige andre private Skoler, der var endnu ringere end de nævnte, men hvis Indehavere lige saa vel som Andragerne kunde fremkomme med Begæring om Understøttelse. Naar Forholdene var som af ham fremhævet, forekom det ham, at man ubetinget burde nægte at give Andragerne eller de private Skoler i det hele noget Tilskud. Støttede man disse Skoler, kom man i Virkeligheden til at drage Børnene fra Kommune Skolerne, hvorved disse -- selv om det fra anden Side formodentlig vilde blive fremhævet som en Lettelse i økonomisk Henseende for Kommunen -i Virkeligheden forringedes. Det var Kommunens Pligt at liave et godt Skolevæsen, og han var bange for, at det vilde gaa ud over de kommunale Skoler, dersom

man støttede de private. For Øjeblikket var der ganske vist kun Tale om et mindre Tilskud til disse, men ydede man dem dette, vilde man sikkert efterhaanden komme betydeligt højere op med det. han maatte vedvarende tilraade, at man afslog det indkomne Andragende om Tilskud.

Schourup havde været med til at henvise den foreliggende Sag til Skolekommissionen, da det forekom ham, at man, forinden man tog Afgørelse i denne, burde have en Erklæring fra Kommissionen. Nu forelaa der en Flertals Indstilling om at imødekomme Andragerne, og da der i denne var taget tilstrækkeligt Forbehold med Hensyn til Kontrol med de omtalte Skoler, og da det foreløbig kun drejede sig om at bevilge dem Tilskud for et Aar, syntes han, at man rolig kunde tiltræde den foreliggende Indstilling.

Mikael Johansen kunde ikke skønne rettere, end at man, saalænge Forholdet var dette, at Borgerskolerne faktisk ikke kunde optage alle de Børn, der ønskedes indmeldt i dem, og Kommuneskolerne iøvrigt ikke stod paa Højde med de private Skoler, burde gøre sit til, at de sidste kunde blive saa gode som mulige. Ogsaa andre Steder, f. Eks. i Odense, havde man vedtaget at yde de private Skoler den ønskede Understøttelse.

Laursen troede ikke, man behøvede at frygte for, at det nogensinde vilde blive nogen stor økonomisk Byrde for Kommunen at yde de omtalte Skoler Tilskud. De eksamensberettigede private Skoler havde man saaledes i flere Aar givet et mindre Tilskud, og dette var i den Tid i det hele kun steget med 50 a 75 Kr. At de private Skoler vilde vokse særligt, dersom de fik Understøttelse af Stat og Kommune, forekom ham ikke sandsynligt; Elevantallet i dem havde i Aarenes Løb vist sig at være ret konstant. Kommissionens Flertal ønskede kun at gøre det muligt for Andragerne at opnaa Statstilskud og derved at forbedre deres Skoler, som de for Tiden drev under ret vanskelige Forhold.

Samuelson forekom det, at man, efter de i Skolekommissionen fremkomne Udtalelser om de private Skoler, ikke godt kunde gaa med til at yde disse nogen Støtte; derved vilde man ligesom sætte et Stempel paa dem og mulig narre Folk til at sætte deres Børn i Skoler, som man i Virkeligheden betragtede som daarlige. At sætte Skel mellem Skolerne og yde nogle Støtte, andre ikke, lod sig vanskelig gøre, og den Kontrol med Skolerne, Flertallets Indstilling forbeholdt Kommunen, vilde næppe blive af stor Betydning.

Harald Jensen fandt i det hele taget ikke, at der var nogen Grund til at støtte de private Skoler, der var Konkurrenter med Kommunens. Der var ham noget usmageligt i, at en Sag,

der efter hans Mening var en Samfundsopgave, blev overladt til Private, uden at man i Virkeligheden var i Stand til at føre tilstrækkelig Kontrol med deres Arbejde. Taleren havde for nylig paa en privat Skole her i Byen set anbragt et prangende Skilt, hvor der bl. a. fandtes anført Størrelsen af Skolepengene, formodentlig vilde det -hvis Forslaget vedtoges ---- fremtidig faa en Tilføjelse om, at Skolen var "statsunderstøttet".

Thomsen syntes ikke, at man kunde andet end tiltræde Flertallets Indstilling under de foreliggende Forhold, da Borgerskolerne ikke for Tiden var i Stand til at optage alle de Elever, der meldte sig.

Jul. Andersen kunde ikke være med til at støtte de private Skoler, der ikke var saa gode, som de burde være. I Skolekommissionen havde bl. a. Rektoren for Latinskolen udtalt, at de Børn, der fra de private Skoler blev optaget i Latinskolen, gennemgaaende var daarligere forberedt end de, der kom fra Kommunens Skoler.

Laursen skulde, da det var fremdraget, at der i Kommissionen havde været talt om at sætte Skel mellem de private Skoler og kun yde enkelte af dem Tilskud, bemærke, at det i saa Henseende fremsatte Forslag var fremkommet som et Forsøg paa at mægle mellem de forskellige Meninger i Kommissionen, men da dette havde vist sig umuligt, var Forslaget taget tilbage. Der var ingen, der vilde nægte, at der fandtes private Skoler, der var daarligere end Borgerskolerne; man skulde imidlertid heller ikke sammenligne dem med disse, men tage Hensyn til, om de holdt Maal med, hvad Loven krævede af dem. Dette gjorde de formentlig gennemgaaende, og man ønskede nu kun yderligere at hjælpe dem et Skridt fremad.

Formanden var ganske vist noget betænkelig ved at yde de private Skoler den ansøgte Understøttelse, men da det kun foresloges foreløbig at give denne forsøgsvis for et Aar, kunde han for sit Vedkommende nok gaa med hertil.

Jacob Jensen maatte vedvarende holde paa, at man ikke burde støtte de private Skoler, blandt hvilke der oven i Købet fandtes en enkelt, hvis Bestyrer næppe var fuldt normal.

Den foreliggende Indstilling fra Skolekommissionens Flertal tiltraadtes.

Mikael Johansen vilde herefter stille Forslag om, at man straks fastsatte Størrelsen af det Tilskud, man vilde yde Andragerne, og som formentlig burde være det samme, som man gav de examensberettigede private Skoler.

Harald Jensen var af den Mening, at man ved nu at bevilge et bestemt Beløb til Andragerne

i Stedet for at henvise denne Side af Sagen til Budgetbehandlingen vilde fravige den Praksis, man hidtil havde fulgt i lignende Tilfælde.

Schourup sluttede sig til den foregaaende Taler.

Laursen fremhævede, at der ikke her var Tale om Anvendelse af noget Beløb i indeværende Regnskabsaar, men om en Udgift der først skulde afholdes paa næste Budget. Han havde ikke noget mod, at Afgørelsen af hvilket Beløb, man vilde bevilge, udsattes, indtil man havde faaet tilvejebragt nøjagtig Oplysning om, hvor mange Børn, der undervistes i de paagældende Skoler, men han vilde anmode om, at man bevilgede Beløbet, inden Rigsdagen traadte sammen, da dette var af Betydning for Andragerne med Hensyn til Op-naaelsen af Statstilskud.

Nørgaard saa heller ikke, at der kunde være noget til Hinder for, at man i det foreliggende Tilfælde inden Budgetbehandlingen foretog den ommeldte Bevilling. Noget lignende havde man tidligere gjort, da der midt i et Regnskabsaar ønskedes særlige Foranstaltninger foretaget ved Vandværket.

Jacob Jensen var stemt for, at man holdt sig til den gamle Praksis; det var ikke længe siden, at man i Henhold til den havde henvist en Sag til Budgetbehandlingen. At man stillede sig noget anderledes overfor Vandværket som omtalt, kunde mulig være en Følge af, at det da gav Overskud udover det kalkulerede.

Det vedtoges senere at fastsætte Bidragets Størrelse efter Indstilling af Skoleudvalget.

Uddrag fra byrådsmødet den 24. august 1905 - side 10

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 144-1905)

Fra Skolekommissionen forelaa angaaende det tidligere indkomne Andragende om Tilskud til de private Skoler følgende Indstilling :

Følgende Forslag blev vedtaget med 8 Stemmer mod 4:

"Skolekommissionen anbefaler Byraadet forsøgsvis i 1 Aar at medvirke til, at der ydes de ansøgende Privatskoler Statstilskud paa Vilkaar, at de paagældende Skoler undergives Skolekommissionens Kontrol i samme Udstrækning som Kommunens Skoler, baade med

Hensyn til Undervisning, Skolemateriel og Lærerpersonale".

Formanden udtalte, at han havde været noget i Tvivl om, hvorvidt den foreliggende Sag efter sin Beskaffenhed burde behandles for aabne Døre eller i et lukket Møde, men da det jo dog drejede sig om et Principsspørgsmaal af Betydning, havde han ladet den opføre paa Dagsordenen for dette Møde. Idet han forelagde Sagen, skulde han dog henstille, at man undlod at komme ind paa nogen Omtale af de enkelte Skoler.

Laursen erindrede om, at det foreliggende Andragende i sin Tid af Byraadet var henvist til Skolekommissionen, der efter at have drøftet Sagen gennem 2 Møder nu var fremkommet med den foreliggende Indstilling. Som det vilde ses, havde man ikke kunnet komme til Enighed i Kommissionen, der havde delt sig i et Flertal og et Mindretal. Han skulde anbefale, at man fulgte Flertallets Indstilling, idet man derved sikkert vilde være i Overensstemmelse med den hidtil fulgte Praksis. Naar Institutioner her i Byen nemlig kunde opnaa Statsunderstøttelse, forsaavidt de ogsaa fik Støtte af Kommunen, plejede man at stille sig imødekommende over for dem. Naar der fra anden Side var rejst Spørgsmaal, om de omtalte private Skoler var levedygtige, kunde han hertil sige, at Kommissionens Flertal havde denne Opfattelse og gik ud fra, at de efter den historiske Udvikling havde en Plads at udfylde i Byens Skoleliv. Flertallet havde dog betinget sin anbefaling af det foreliggende Andragende af, at man fik Adgang til at øve den samme Kontrol med de private Skoler som med de kommunale, saaledes at man til enhver Tid kunde gøre sig bekendt med deres Virksomhed og have Indseende med deres Materiel og Kendskab til deres Lærerlønninger. Det var jo nemlig ikke Meningen, at den ønskede Understøttelse skulde blive en blot Berigelse for de vedkommende Skolars Indehavere, men Hensigten var at yde dem Hjælp til Forbedring af Virksomheden i disse Skoler, hvis Eksistensberettigelse man anerkendte. Han skulde i Øjeblikket ikke foreslaa nogen bestemt Understøttelse til dem - den kunde man senere fastsætte - men han kunde tænke sig det rimeligt, at man ydede dem det samme Tilskud som de examensberettigede private Skoler, 1 Kr. 25. Øre pr. Barn, hvilket omtrent vilde medføre en Udgift for Kommunen af 1000 Kr. Med disse Bemærkninger skulde han anbefale at imødekomme Andragerne; de private Skoler arbejdede for Tiden under vanskelige Forhold og det vilde være ønskeligt, om de kunde bringes til at svare sig noget bedre.

Jacob Jensen maatte erkende, at det var vanskeligt at behandle den foreliggende Sag for aabne Døre. Han skulde overfor den foregaaende Taler først og fremmest gøre gældende,

at man ikke uden videre kunde sammenligne de private Skoler med andre Institutioner her i Byen, man understøttede, idet de første i Virkeligheden var Konkurrenter til de kommunale Skoler. Naar Laursen yderligere havde sagt, at Understøttelsen ikke skulde være en Berigelse for de omtalte Skolers Indehavere, forekom det ham ikke rigtigt at staa i Samklang med dennes Bemærkninger om, at Skolerne skulde bringes til at svare sig noget bedre. Han maatte hævde, at der selv indenfor Skolekommissionens Flertal ikke havde været stærk Stemning til Gunst for de private Skoler, hvad ogsaa havde givet sig Udslag i den foreslaaede Begrænsning af Kommunens Tilskud foreløbig til et Aar. Hovedsagen var imidlertid, at man ved at imødekomme Andragendet fastslog det Princip, at Kommunen burde betale ligesaa meget for hvert Barn i de private Skoler som i Kommunens Skoler, og dette kunde Taleren i hvert Tilfælde ikke være med til.

Laursen havde ved sin Udtalelse om, at Skolerne burde svare sig noget bedre, nærmest tænkt paa det ønskelige i, at de ved disse arbejdende Lærere kunde blive noget bedre lønnede, men ikke paa, at Understøttelsen skulde betyde en Mer-Indtægt for Indehaverne af Skolerne, uden forsaavidt de ogsaa selv underviste i disse. Naar Jacob Jensen havde udtalt, at Maalet aabenbart var at naa til det samme Tilskud fra Kommunen til de private Skoler som til de kommunale, maatte man i hvert Tilfælde siges at stile med meget langsomme Skridt mod dette, da for Øjeblikket hvert Barn i Kommuneskolerne kostede Kommunen 37 Kr., foruden Udgifterne til Skolebygninger m. v., medens der kun var Tale om at yde de private Skoler et Tilskud af 1 Kr. 25 Øre for hvert Barn.

Jacob Jensen fastslog, at Laursen ikke havde bestridt hans Udtalelse om den Retning, man ønskede at gaa frem i.

Sagen udsattes til videre Forhandling for lukkede Døre.

